

- ✓ вплив капіталу за кордон внаслідок погіршення інвестиційного клімату регіонів;
- ✓ низький рівень бюджетної дисципліни і незбалансованість бюджетної системи регіонів;
- ✓ тінізація економіки на рівні регіонів;
- ✓ значний рівень доларизації економіки;
- ✓ істотні коливання обмінного курсу національної валюти, не обумовлені дією макроекономічних факторів;
- ✓ слабкий розвиток фондового ринку, зокрема в частині застосування механізмів обліку та переходу прав власності на цінні папери, а також забезпечення захисту прав інвесторів на фондовому ринку;
- ✓ недостатній рівень капіталізації фінансової системи.

Формування цілісних підходів, визначення заходів та критеріїв проведення фінансової та бюджетної політики на рівні кожного регіону, використання механізму забезпечення фінансової безпеки органами місцевого самоврядування дасть змогу розв'язати накопичені раніше системні проблеми, уникнути загроз фінансовій безпеці та забезпечити фіскальну стабільність кожного регіону в майбутньому.

Література

1. Бюджетний Кодекс України [Електронний ресурс]: від 8 липня 2010 р. N 2456-VI із змінами і доповненнями станом на 19.05.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Податковий Кодекс України [Електронний ресурс]: від 2 грудня 2010 р. N 2755-VI із змінами і доповненнями станом на 23.12.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

УДК 336.56

***Чепурний Олег Вікторович,**
старший викладач кафедри фінансів і банківської справи,
Дахно Олена Миколаївна,
старший викладач кафедри фінансів і банківської справи,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка*

ПІДВИЩЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МІСЦЕВИХ ФІНАНСІВ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Фінансова безпека держави на сучасному етапі у значній мірі залежить від фінансового забезпечення фінансових потреб місцевого самоврядування, що потребує як ефективного використання існуючих джерел, так і пошуку нових нетрадиційних для нашої держави джерел поповнення місцевих бюджетів. Фінансове забезпечення економічної самостійності місцевих органів влади є визначальним для реалізації владних функцій. Ступінь фінансової самостійності місцевих органів влади характеризує незалежність держави в цілому, потенційні можливості її економічного розвитку.

Суттєве збільшення економічної спроможності кожної територіальної громади, зростання реальних можливостей щодо застосування потенціалу нефіскальних джерел фінансування розвитку регіонів (регіональних цільових фондів,

муніципальних цінних паперів, інституцій регіональної фінансової інфраструктури тощо) дозволить реалізувати ідеї бюджетної децентралізації, практично втілити принцип субсидіарності та реально розширити повноваження органів місцевого самоврядування при вирішенні нагальних проблем місцевого (регіонального) розвитку.

Стан і рівень доходів місцевих бюджетів у значній мірі залежить від методів їх формування, що зумовлюються особливостями економічної системи. Основним способом формування доходної частини місцевих бюджетів, у переважній більшості розвинених країн світу, є місцеві податки і збори та надходження від діяльності комунальних підприємств, комунальних платежів, комунального майна, землі та муніципальні позики. До останнього часу в Україні основним джерелом формування доходів місцевих бюджетів являлись трансферти. Але сьогодні треба ставити питання не тільки про перерозподіл зібраних коштів, а й про ефективну систему їх інвестування.

Аналіз фінансування субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам, що носять капітальний характер з 2007 по 2013 рр. у Полтавській області дає можливість визначити, що найбільшу питому вагу склали субвенції на соціально-економічний розвиток. У той же час необхідно зазначити що при наявності іншого механізму перерозподілу акумульованих у Полтавській області коштів необхідність у масовому використанні процесів загальнодержавного перерозподілу втрачить свою незаперечність. Фіскальний потенціал Полтавського регіону дозволив би успішно забезпечувати свої потреби цілком самостійно, у першу чергу через можливість використання коштів у прибутковій галузі з високим експортним потенціалом.

Принципи ж побудови і механізм функціонування нинішньої бюджетної системи перейшли до нас у спадок з минулого, повністю відповідали характеру і методам адміністративно-командної системи управління народним господарством країни. Принципи єдності і так званого «демократичного», а в дійсності жорстокого централізму обумовили такі характерні риси бюджетної системи України: стягування значної частки фінансових ресурсів до державного бюджету; розподіл усіх доходних джерел на власні та закріплені, що передаються у відання середнього та низового рівнів державної влади, і регулюючі, обсягом яких розпоряджався вищестоящий орган влади; широкі масштаби перерозподілу фінансових ресурсів між ланками бюджетної системи, що призвело до постійного зростання частки регулюючих доходів у місцевих бюджетах – в середньому 70-75%; суб'єктивізм при вирішенні питання про обсяг коштів, що передаються до конкретного бюджету нижчого рівня; орієнтована на видатки методологія формування місцевих бюджетів, що виховала у нижчестоящих управлінських структур утриманство і тверду впевненість в тому, що за все в кінцевому рахунку відповідає держава, центральні органи влади; щорічний перегляд нормативів відрахувань від регулюючих доходів, що давало необмежені можливості тримати в залежності нижчестоящі органи влади, впливаючи таким чином на формування доходної частини відповідних бюджетів; численність форм міжбюджетного перерозподілу фінансових ресурсів, що дозволяла у всіх випадках застосовувати суб'єктивний «індивідуальний» підхід при вирішенні питання про надання фінансової допомоги нижчестоящого бюджету.

Існує необхідність чіткого розподілу компетенції щодо розв'язання конкретних завдань між центральними органами влади і органами місцевого самоврядування, і поступово здійснювати перехід до децентралізації державних фінансів. Так, на державному рівні (за рахунок коштів державного бюджету) повинні фінансуватися

лише ті видатки, котрі пов'язані з забезпеченням загальнодержавних потреб: оборона країни, утримання законодавчої і виконавчої влади, розвиток фундаментальної науки, структурна перебудова економіки. Фінансові ж проблеми місцевого рівня раціонально вирішувати за рахунок коштів відповідних бюджетів.

У зв'язку з цим необхідно розподілити джерела податкових надходжень між центральною і місцевою владою в жорсткій ув'язці з виконуваними ними функціями, що повинно знайти своє відображення у законодавстві про місцеве самоврядування. До місцевих, зокрема, необхідно віднести всі податки майнового типу, екологічного спрямування. Створити таку податкову систему, щоб за рахунок власних податкових джерел місцеві органи влади мали можливість фінансувати до 60-80% своїх потреб. Необхідно вдосконалити механізм міжтериторіального фінансового вирівнювання, законодавчо примусити місцеві органи самоврядування провести дослідження фінансового потенціалу власного регіону за допомогою провідних наукових центрів, навчальних закладів, та визначити основні напрями залучення інвестицій з метою подальшої дольової участі у прибутках. Націлити місцеві громади на активне заробляння коштів, вийти з застарілої практики очікування коштів із трансфертного кошика, забезпечити законодавчо можливість відновлення державного інвестування, але не через централізовані, а місцеві органи, відновлення системи інвестиційних фондів на місцевому рівні, вчити заробляти та ефективно використовувати зароблене.

Література

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 року № 2456-VI // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2010. – № 50–51. – С. 572.
2. Дані державного комітету статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Федосов, В.М. Сутність і проблематика бюджетотворення: українські реалії / В.М. Федосов, Т.С. Бабич // Фінанси України. – 2008. – № 1. – С. 3–23.
4. Міністерство економіки України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL <http://www.me.gov.ua/>
5. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]: текст документа від 02.12.2010 р. – № 2755-IV. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>

УДК 336.56

*Шевченко Людмила Іванівна,
Полтавський національний технічний університет
імені Юрія Кондратюка*

БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Глобалізація світового господарства є однією з найважливіших економічних проблем в Україні, яка провокує зростання загроз фінансовій і, зокрема, бюджетній безпеці України. Це зумовлено негативною динамікою розвитку процесів у соціально-економічній сфері, зокрема, розладом системи державних фінансів та фінансів господарюючих суб'єктів, що останніми роками все більш посилюється і проявляється в хронічному дефіциті бюджетних коштів.

Рівень бюджетної безпеки держави є обернено пропорційним до величини бюджетного дефіциту. При цьому дефіцит виступає чи не найважливішим чинником